

General Certificate of Secondary Education
2023–2024

Uimhir Lárionaid

Uimhir Iarrthóra

Eolaíocht Teastais Shingil: Ceimic

Unit 2
Ardsraith

[GSA22]

GSA22

DÉ MÁIRT 14 SAMHAIN 2023, MAIDIN

AM

1 uair an chloig.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Ní mór duit na ceisteanna a fhreagairt sna spásanna chuige sin.

Ná scríobh taobh amuigh den achar bhoscáilte ar gach leathanach ná ar leathanaigh bhána.

Comhlánaigh le dúch dubh amháin. **Ná scríobh le peann glóthaí.**

Freagair **gach ceann** de na **seacht** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 60 an marc iomlán don pháipéar seo.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní atá priontáilte ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gCeist **2(a)**.

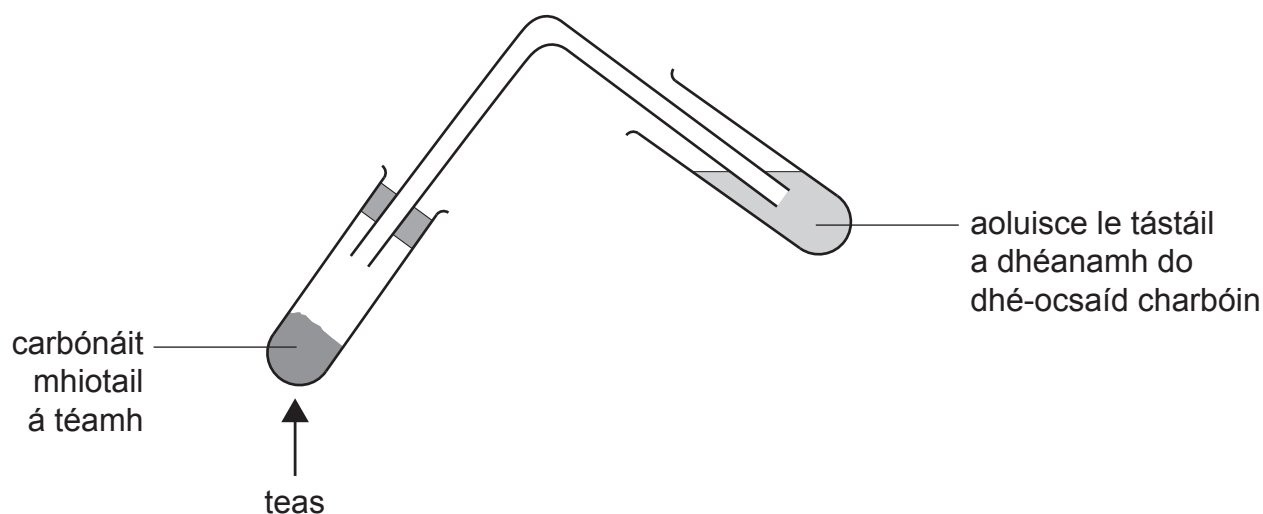
Tá Bileog Sonraí, ina bhfuil Tábla Peiriadach na nDúl, leis seo le húsáid.

14346.02

20GSA2201

- 1 Rinne dalta imscrúdú ar éifeacht an teasa ar charbónáití difriúla miotail ag úsáid an fhearais atá taispeánta sa léaráid.

Thaifead sé mais agus dath an tsolaid roimh agus i ndiaidh a théite.

Tá na torthaí taispeánta thíos.

Carbónáit mhiotail	Mais roimh théamh/g	Mais i ndiaidh a théite/g	Dath roimh théamh	Dath i ndiaidh a théite	Dé-ocsaíd charbóin táirgthe
carbónáit chopair	2.3	1.8	glas	dubh	tá
carbónáit mhangainéise	2.5	2.0	bándearg	dubh	tá
carbónáit sóidiam	2.5	2.5	bán	bán	níl
carbónáit since	2.6	1.9	bán	bán	tá

- (a) Ainmnigh an píosa fearais a bhféadfaí é a úsáid leis an charbónáit mhiotail a théamh san imscrúdú seo.

_____ [1]

- (b) Luaigh **aon** fháth **amháin** leis an **laghdú** ar mhais le linn cuid de na himoibrithe seo.

_____
_____ [1]

- (c) Cad é an charbónáit mhiotail a chaill an mhais **is mó** le linn an imscrúdaithe?

_____ [1]

- (d) Cad é an charbónáit mhiotail **nach** mbíonn ag dianscaoileadh nuair a théitear í? Bain úsáid as fianaise ón tábla le do fhreagra a mhíniú.

_____
_____
_____ [2]

- (e) Is í an fhoirmle don charbónáit chopair ná CuCO_3 .

- (i) Cá mhéad **dúil** atá sa charbónáit chopair (CuCO_3)?

_____ [1]

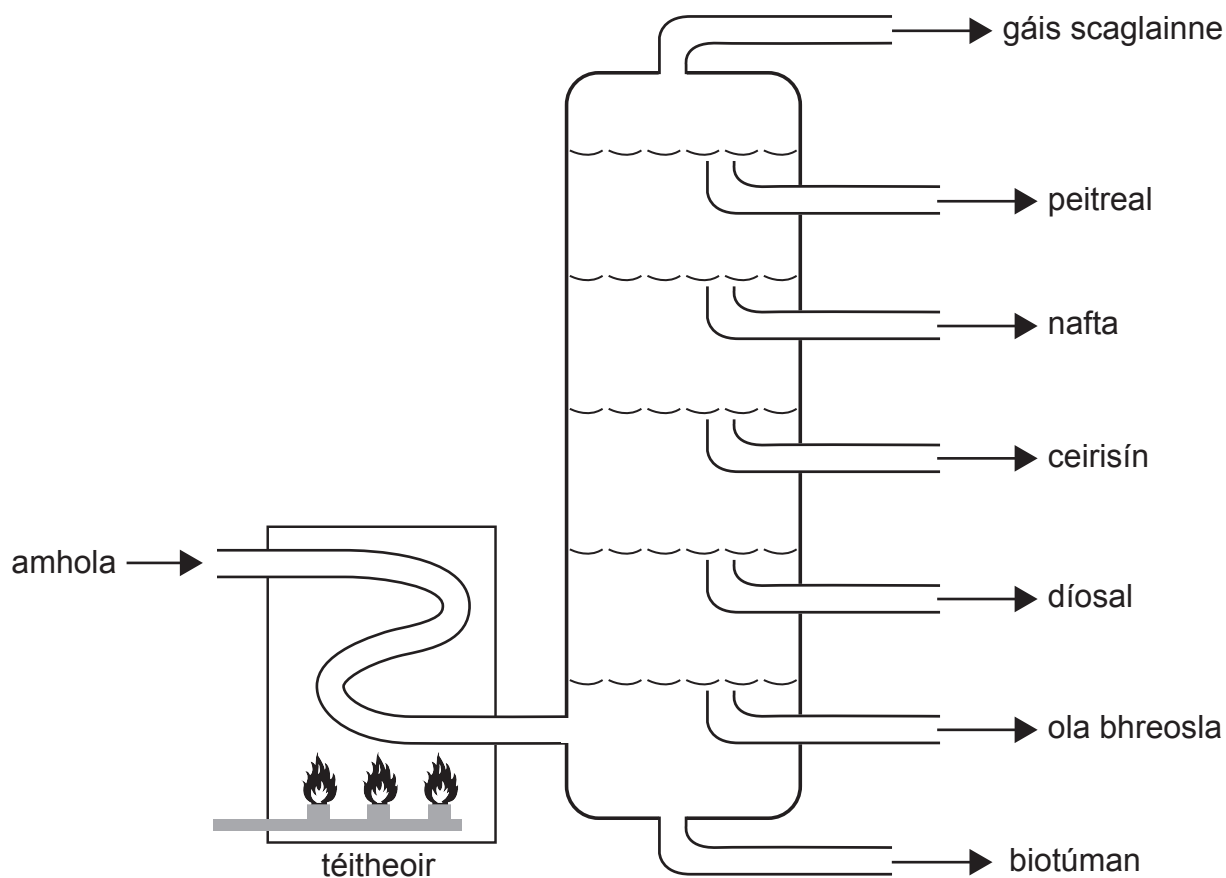
- (ii) Cá mhéad **adamh** atá léirithe san fhoirmle CuCO_3 ?

_____ [1]

[Tiontaigh an leathanach

- 2 Is meascán de hidreacarbóin í amhola ar féidir iad a dheighilt sna ceimiceáin úsáideacha atá taispeánta thíos.

- (a) Cuir síos ar an dóigh a bhfoirmítear amhola agus an dóigh a ndeighleann an próiseas atá taispeánta thuas í ina ceimiceáin úsáideacha.

Ba chóir go gcuimseodh do fhreagra:

- cur síos ar fhoirmiú na hamhola; agus
- ainm an phróisis atá taispeánta thuas agus an dóigh a ndeighleann sé amhola.

Sa cheist seo, measúnófar thú ar scileanna na cumarsáide scríofa agat, lena n-áirítear úsáid na saintearmaí eolaíocha.

Cur síos ar fhoirmiú na hamhola: _____

Ainm an phróisis agus an dóigh a ndéighleann sé amhola: _____

---

[6]

[Tiontaigh an leathanach

- (b) Taispeánann an tábla thíos cuid de na hairíonna atá ag na ceimiceáin atá táirgthe ó amhola.

Codán	Líon na n-adamh carbóin i slabhra	Staid ag teocht an tseomra	Cé chomh so-lasta atá siad
gás scaglainne	1 – 4	gás	↑
peitreal	5 – 9	leacht	
nafta	6 – 11	leacht	
ceirisín	11 – 18	leacht	
ola dhíosail	16 – 20	leacht	
ola bhreosla	21 – 70	leacht	
biotúman	níos mó ná 70	solad	

- (i) Comhlánaigh an abairt thíos le **haon** treocht **amháin** a lua atá léirithe leis an faisnéis seo.

De réir mar a _____ líon na n-adamh carbóin

[1]

- (ii) Bain úsáid as faisnéis ón tábla le **dhá** fháth a lua ar rogha mhaith é an peitreal mar bhreosla do charranna.

1. _____

2. _____ [2]

(c) Ceann de na hidreacarbóin atá le fáil sa chodán gáis scaglainne ná eatán (C_2H_6).

(i) Sa bhosca thíos tarraing struchtúr an eatáin.

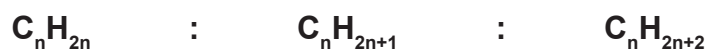
[1]

(ii) Ainmnigh an cineál nasctha atá i láthair in eatán.

[1]

(iii) Is alcán é eatán. Cad é an fhoirmle ghinearálta do na halcáin?

Ciorclaigh do fhreagra.

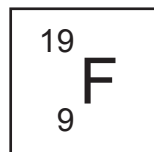
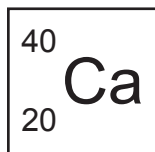

[1]

[Tiontaigh an leathanach

- 3 (a) Tá cailciam agus fluairín léirithe ar an Tábla Pheiriadach mar atá taispeánta thíos.

Is féidir leo imoibriú agus fluairíd chailciam (CaF_2) a fhoirmiú.

- (i) Comhlánaigh an tábla thíos le líon na leictreon agus neodrón i móilín de ffluairíd chailciam (CaF_2) a lua.

Cáithnín	Líon
prótón	38
leictreon	
neodrón	

[2]

- (ii) I dtéarmaí leictreon, cuir síos ar an dóigh a bhfoirmítear fluairíd chailciam (CaF_2) ó chailciam agus fluairín.

---

[3]

Rinne dalta tástáil lasrach ar shampla de ffluairíd chailciam.

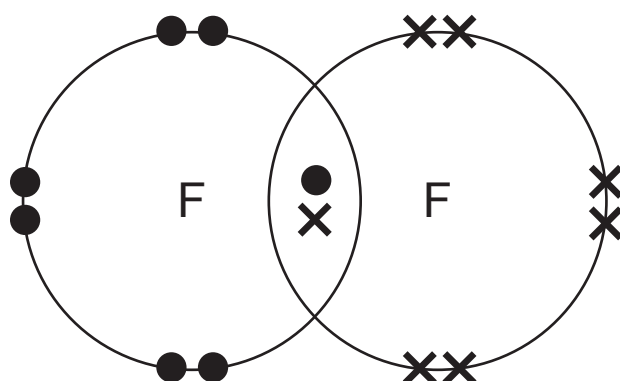
- (iii) Cad é an dath lasrach a bhreathnófaí?

---

[1]

(b) Taispeánann an léaráid thíos móilín fluairín.

(i) Ainmnigh an Grúpa sa Tábla Pheiriadach a mbaineann fluairín leis.

_____ [1]

(ii) Cá mhéad **dís aonair** de leictreoin atá á dtaispeáint sa léaráid thuas?

_____ [1]

(iii) Cuir tic (✓) in aice leis an dá ráiteas chearta a chuireann síos ar airíonna leictreoin.

tá mais choibhneasta ag leictreon de 1

☐

tá lucht coibhneasta ag leictreon de +1

☐

tá mais choibhneasta ag leictreon de $\frac{1}{1840}$

☐

tá lucht choibhneasta ag leictreon de -1

☐

tá lucht coibhneasta ag leictreon de 0

☐

[2]

[Tiontaigh an leathanach

- 4 (a) Tugann an tábla thíos faisnéis faoi na dathanna de cheithre tháscaire atá déanta de phlandaí.

Táscaire \ pH	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Fraochán gorm	R	R	V	V	G	G	G	G	G	G	G	G
Cabáiste dearg	P	P	P	V	V	B	B	B	G	G	G	Y
Sú fionchaor	R	R	R	R	R	R	G	G	G	G	G	G
Tuaslagán litmis	R	R	R	R	R	R	V	B	B	B	B	B

Eochair	
P	Bándearg
R	Dearg
Y	Buí
G	Glas
B	Gorm
V	Corcairghorm

Úsáid an fhaisnéis seo leis na ceistanna seo a leanas a fhreagairt.

- (i) Ainmnigh an táscaire a fhanann an dath céanna thar an raon pH is mó.

_____ [1]

- (ii) Ainmnigh an táscaire a mbeadh dath eile air dá gcuirfí le tuaslagáin amóinia agus hiodrocsaíde sóidiam é.

_____ [1]

Cuireann dalta aigéad le halcaile agus ba mhaith leis an dalta a fháil amach cá huair a éireoidh an tuaslagán neodrach.

- (iii) Ainmnigh an táscaire ab fhearr a úsáid leis an imoibriú seo a leanúint.
Mínigh do rogha.

---

[2]

- (b) Is féidir páipéar litmis, táscaire uilíoch agus méadar pH a úsáid le himoibriú neodrúcháin a leanúint.

- (i) Cuir na modhanna seo in ord de réir a úsáidí atá siad le pH a fháil amach, agus an modh is beaichte i dtús áite.

an modh is beaichte

---

[1]

- (ii) Mínigh cad chuige ar chuir tú na trí mhodh seo san ord seo.

---

[2]

[Tiontaigh an leathanach

5 Tugann an tábla thíos roinnt faisnéise faoi chúig phlaisteach.

Plaisteach	Airionna	Dathanna ar fáil	Costas
PVC	crua, coinníonn a chruth, síonfhriotaíoch	réimse leathan dathanna	meánach
níolón	crua, fadmhathanach	bán nó ar dhath an uachtair	ard
poileitéin	bog, solúbtha, inslitheoir maith leictreachais	réimse leathan dathanna ach imíonn an dath astu go furasta	meánach
aicrileach	righin, síonfhriotaíoch, inslitheoir maith leictreachais	réimse leathan dathanna	ard
polaistiréin	ní choinníonn a cruth, inslitheoir maith teasa	bán	íseal

- (a)** Cé acu plaisteach, ainmnithe sa tábla, is fóirsteanáí le húsáid le cáblaí leictreacha a chlúdach? Mínigh do rogha.

Plaisteach _____

Míniú _____

[2]

- (b)** Ba mhaith le siopa mór crua-earraí buicéid shaora ghorma phlaistigh a tháirgeadh. Cad é an plaisteach ar chóir dóibh é a úsáid?

_____

[1]

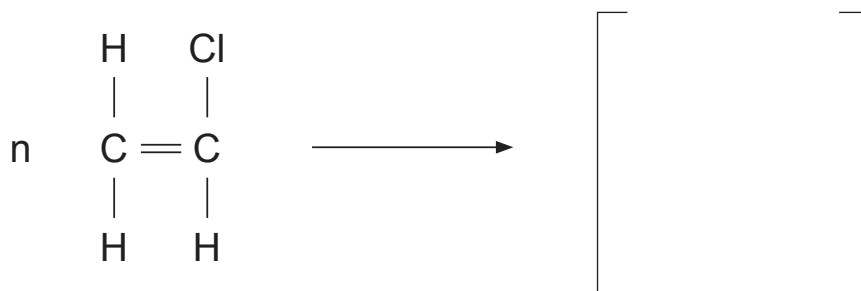

(c) Tá PVC (clóiríd pholaivinile) déanta de chlóireitín.

- (i) Ainmnigh an cineál imoibrithe a úsáideann móilíní clóireitéine le PVC a tháirgeadh.

_____ [1]

- (ii) Comhlánaigh an chothromóid chothromaithe siombailí thíos don imoibriú a tháirgeann PVC.

[2]

- (iii) Tá PVC do-bhithmhille. Cad é a chiallaíonn an téarma **do-bhithmhille**?

_____
_____ [1]

[Tiontaigh an leathanach

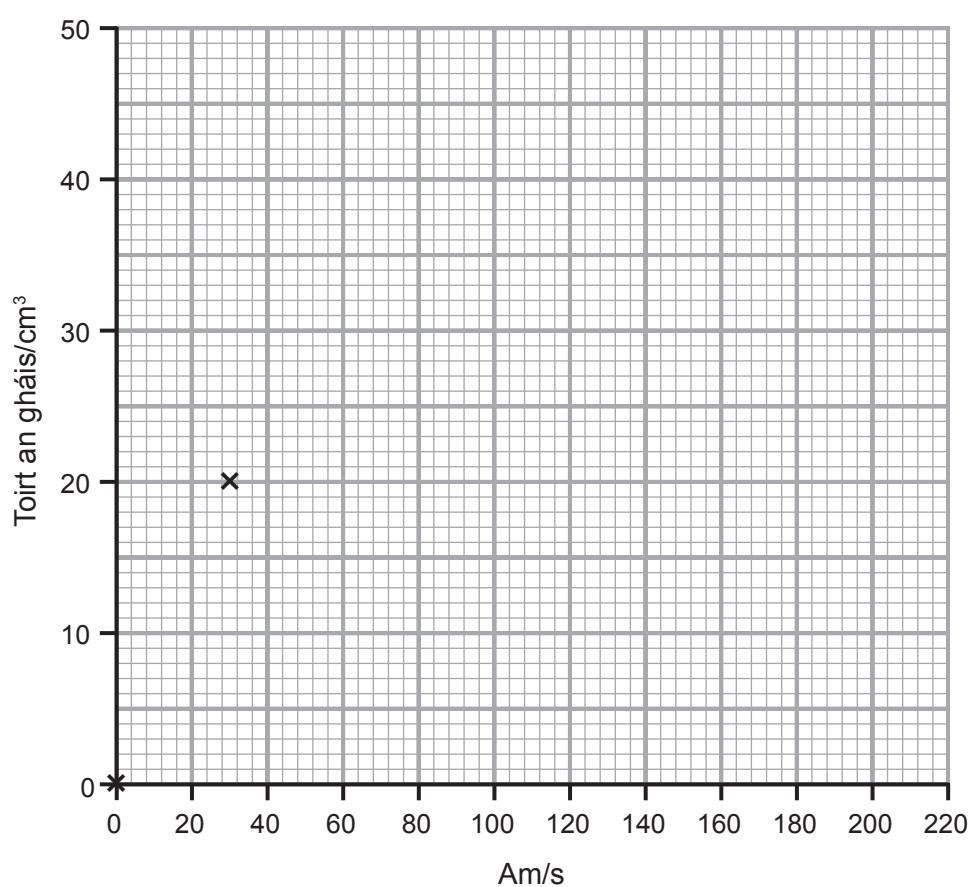

- 6 (a) Rinne dalta imscrúdú ar an ráta imoibrithe idir sinc agus farasbarr d'aigéad hidreaclórach. Thomhais sé toirt an gháis a táirgeadh gach 30 soicind.

Tá na torthaí taispeánta thíos.

Am/s	0	30	60	90	120	150	180	210
Toirt an gháis/cm ³	0.0	20.0	29.0	36.0	41.5	44.0	45.0	45.0

- (i) Ar an eangach thíos, breac agus tarraing líneghraf do na torthaí seo. Rinneadh an chéad dá phointe a bhreacadh duit.

[3]

(ii) Cuir síos ina iomláine ar an treocht atá taispeánta ag na torthaí seo.

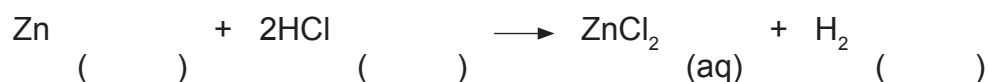

---

[2]

(iii) Comhlánaigh an chothromóid siombailí thíos d'imoibriú na since le haigéad hidreaclóreach trí na siombailí staide a chur isteach.
Tá ceann amháin déanta duit.

[2]

(b) Rinneadh an t-imscrúdú arís le haigéad hidreaclórach **níos tiubhaithe**. Mínigh, i dtéarmaí cáithníní, cad é an dóigh a ndéanadh sin an t-imoibriú níos gasta.

---

[2]

[Tiontaigh an leathanach

- (c) Bhí dalta ag iarraidh imscrúdú a dhéanamh ar an éifeacht ar ráta an imoibrithe idir sinc agus aigéad sulfarach nuair a chuir sé púdar copair leis.

Tá a thorthaí taispeánta thíos.

Am/s	0	20	40	60	80	100	120
Toirt an gháis gan chopar/cm ³	0	30	55	70	90	90	90
Toirt an gháis le copar/cm ³	0	40	60	90	90	90	90

- (i) Cuir síos ar an éifeacht a bhí ag púdar copair a chur leis ar ráta an imoibrithe idir sinc agus aigéad sulfarach.

---

[1]

Bhí an púdar copair gan athrú ag deireadh an imoibrithe.

- (ii) Comhlánaigh an abairt thíos.

San imoibriú seo tá an copar ag gníomhú mar

---

[1]

7 Is féidir leictrealú a úsáid le halúmanam a eastóscadh óna mhian. Ar dtús, déantar an mhian a fionghlanadh le hocsaíd alúmanaim (alúmana) a tháirgeadh.

(a) Ainmnigh **mian** an alúmanaim.

_____ [1]

(b) Is leictrilít é alúmana leáite. Mínigh an dóigh a seolann leictrilít leictreachas.

_____
_____ [2]

(c) Déantar ocsaigin a tháirgeadh ag an leictreoid atá luchtaithe go deimhneach le linn leictrealú na méine alúmanaim.

(i) Cad é an t-ainm a thugtar ar an leictreoid atá luchtaithe go deimhneach?

_____ [1]

(ii) Mínigh ina iomláine an fáth ar gá leictreoid úr atá luchtaithe go deimhneach a chur isteach ó am go chéile.

_____
_____ [2]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

LEATHANACH BÁN
NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

14346.02

20GSA2218

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

14346.02

20GSA2219

Foinsí:
Ceist 1 . . . . . Príomhscrúdaitheoir
Ceist 2 . . . . . Príomhscrúdaitheoir

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	

Marc Iomlán	

Uimhir Scrúdaitheora

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.

